

3 Keuring van granen, peulvruchten en fijne zaden

3.1 Inleiding

De percelen worden ingedeeld in de categorieën prebasiszaad, basiszaad en gecertificeerd zaad. Onderstaand schema geeft de generatie-indeling per gewas weer:

Categorieën	Gewassen
Prebasiszaad	Alle
Basiszaad*	Alle
Gecertificeerd zaad 1 ^e vermeerdering	Alle
Gecertificeerd zaad 2 ^e vermeerdering	Tarwe, gerst haver, triticale, erwten, veldbonen en vlas
Gecertificeerd zaad 3 ^e vermeerdering	Vezelvlas

* Bij vlas wordt basiszaad onderverdeeld in SE en E

De indeling is afhankelijk van:

- de generatie van het gebruikte uitgangsmateriaal
- het resultaat van de voorcontrole
- het resultaat van de veldkeuring

Percelen tarwe, gerst, haver, Japanse haver (*Avena strigosa*) triticale, erwten, vlas en veldbonen waarvoor gecertificeerd zaad

1^e vermeerdering is gebruikt, worden alleen voor de keuring aangenomen, als een monster van de betreffende partij op het NAK-controlelevel is uitgezaaid.

3.2 Aangifte

3.2.1 Tijdstip en wijze

De aangifte vindt plaats door middel van aangifteformulieren die worden toegestuurd. Dit gebeurt op basis van de informatie die de bewerkers aan de NAK verstrekken of op basis van de aangifte van vorig jaar. De uiterste data voor de aangifte zijn:

Gewas	Datum
Winterkoolzaad	1 maart
Karwij	15 april
Maïs	15 mei
Stambonen en vezelhennepe	1 juni
Overige gewassen	1 mei

Aangiften na deze data kunnen worden geaccepteerd tegen een verhoogd tarief.

De certificaten van het gebruikte zaai zaad moeten samen met de aangifte worden ingeleverd.

3.2.2 Perceelsaanduidingen

Bij de ingang van elk perceel moet vóór het begin van de veldkeuring een perceelbordje worden geplaatst. De NAK verstrekt deze bordjes. Het bordje moet vanaf de weg duidelijk zichtbaar zijn.

3.2.3 Perceelsscheidingen

Tussen het keuringsperceel en aangrenzende percelen moet een scheiding bestaan van:

- Prebasiszaad en basiszaad : 1 meter
- Gecertificeerd zaad : 50 cm
- Veldbonen : 3 meter onbeplant van de voorste en de achterste rij

3.3 Veldkeuring

3.3.1 Algemeen

De keuring vindt plaats op het moment dat de verschillende eigenschappen van het gewas goed zijn te beoordelen.

Aantal keuringen granen, peulvruchten en fijne zaden

De voor keuring aangegeven percelen moeten tenminste het hieronder aangegeven aantal malen zijn beoordeeld:

Soort en categorie	Aantal beoordelingen
Granen en veldbonen: <ul style="list-style-type: none">• Prebasiszaad en basiszaad• Gecertificeerd zaad¹⁾	2x 1x
Landbouwstambonen, mosterd en karwij	2x
Koolzaad	3x
Erwten, vlas en blauwmaanzaad	1x
Hybride maïs <ul style="list-style-type: none">- Ingeteelde lijnen en enkele hybriden- Dubbele hybriden	4x 3x
Overige gewassen	1x

- 1) Geldt voor granen alleen bij de veldkeuring wanneer tevens rekening wordt gehouden met de op het centrale controleveld aangelegde controlecultuur.

Er wordt gekeurd op:

- Rasechtheid
- Raszuiverheid
- Plantenziekten die met het zaad kunnen overgaan
- Onkruiden en vermengingen
- Isolatieafstanden bij kruisbestuivende gewassen
- Scheidingen

Splitsing van percelen is toegestaan, behalve als het gaat om zaadoverdraagbare ziekten en wilde haver. Een perceel moet zo worden gesplitst dat het een aangesloten geheel blijft.

3.3.2 Veldkeuring granen en peulvruchten

a. Raszuiverheid

Bij de beoordeling van de raszuiverheid wordt gelet op planten die duidelijk afwijken. Selectie op rasafwijkende planten is mogelijk; bij kruisbestuivende gewassen moet de selectie vóór de bloei plaatsvinden.

Normen zelfbestuivende granen en peulvruchten:

Categorie	Maximaal aantal duidelijke rasafwijkende planten per are		
	Tarwe Gerst Haver	Triticale	Peulvruchten
Prebasiszaad	2	4	2
Basiszaad	7	10	5
Gecertificeerd zaad 1 ^e vermeerdering	15	30	15
Gecertificeerd zaad 2 ^e vermeerdering	30	60	30

Normen kruisbestuivende gewassen:

Categorie	Maximaal aantal afwijkende planten per are
Prebasis- en basiszaad	3
Gecertificeerd zaad	10

b. Plantenziekten

Bij de keuring op zaadoverdraagbare plantenziekten wordt gelet op steenbrand, stuifbrand, strepenziekte in granen en vroege verbruining in erwten.

Normen aantal zieke planten:

Ziekte	Prebasiszaad en basiszaad	Gecertificeerd zaad
Steenbrand (tarwe, gerst, triticale)	1 per 5 are	1 per 1 are
Stuifbrand (tarwe, gerst, triticale)	1 per 1 are	6 per 1 are
Stuifbrand (haver)	1 per 2 are	3 per 1 are
Strepenziekte (gerst)	1 per 5 are	2 per 1 are
Vroege verbruining (erwten)	0	3 per 1 are

N.B.: Planten die door stuifbrand of vroege verbruining zijn aangetast mogen niet worden verwijderd.

c. Onkruiden en vermengingen

Er wordt vooral gelet op onkruiden en vermengingen waarvan de zaden moeilijk uitschoonbaar zijn. Voor **wilde haver** in granen geldt een nulnorm. Bij gecertificeerd zaad van tarwe, rogge, gerst en triticale is een extra keuring mogelijk indien niet meer dan 2 planten wilde haver per ha. zijn aangetroffen.

Voor vermenging van graan in graan gelden de volgende normen:

Categorie	Maximaal aantal planten van andere gewassen
Prebasis- en basiszaad	1 per 5 are
Gecertificeerd zaad	2 per 1 are
Voorwaardelijke goedkeuring	6 per 1 are

d. Isolatieafstanden

Rogge, kanariezaad, karwij, koolzaad en mosterdzaad worden als kruisbestuivende gewassen gekeurd. Voor rassen van hetzelfde gewas en andere gewassen die gevaar voor kruisbestuiving opleveren, gelden de volgende isolatieafstanden:

Gewas	Prebasis- en Basiszaad	Gecertificeerd zaad
Rogge	300 m	250 m
Hybride rogge	1000 m ¹⁾	500 m
Triticale	50 m	20 m
Kanariezaad	300 m	250 m
Karwij	400 m	200 m
Koolzaad		
- Conventionele rassen	200 m	100 m
- Hybride rassen	500 m	300 m
Mosterd	400 m	200 m
Maïs	200 m	200 m
Veldbonen	200 m	100 m
Blauwmaanzaad	50 m	50 m
Stambonen	50 m	50 m
Vezelhenne:		
- Eenhuizig	5000 m	1000 m
- Tweehuizig	400 m	200 m

¹⁾ bij 'hersteller' 600 m.

Een perceel winterrogge dat op minder dan 300 m., respectievelijk 250 m. van zomerrogge groeit of omgekeerd, kan worden goedgekeurd als ze niet gelijktijdig bloeien en de afstand tenminste 80 m. is. De minimumafstanden hoeven niet in acht te worden genomen, indien er naar het oordeel van de keurmeester voldoende bescherming tegen kruisbestuiving aanwezig is (b.v. een strook bos).

3.3.3 Veldkeuring vlas

Bij de keuring op raszuiverheid wordt vooral gelet op planten met een afwijkende bloemkleur. De normen voor bloemkleur zijn:

Te keuren als	Aantal planten met afwijkende bloemkleur per are
Prebasiszaad	5
Basiszaad SE	5
Basiszaad E	10
Gecertificeerd zaad 1 ^e verm.	20
Gecertificeerd zaad 2 ^e verm.	50
Gecertificeerd zaad 3 ^e verm.	100

Daarnaast wordt gelet op de volgende kenmerken:

- lengte van plant
- bloemvorm
- bloemgrootte
- kleurschakering van de kroonbladeren
- het al dan niet gevlekt zijn van de kelkbladen
- beharing van de valse tussenschotten in de zaadbol.

Onkruiden waarop wordt gelet zijn: wilde haver, duist, perzikkruid en vlasdolik.

Voor de keuring op de lengte, bloemvorm, bloemgrootte, kleurschakering bloem, gevlektheid van de kelkbladen, de beharing van de valse tussenschoten, gelden de volgende normen:

Te keuren als:	Monstergrootte	Maximaal aantal rasafwijkende planten
Prebasiszaad	500	2
Basiszaad SE	500	2
Basiszaad E	250	2
Gecert. zaad 1 ^e verm	200	4
Gecert. zaad 2 ^e verm	100	3
Gecert. zaad 3 ^e verm	100	3

De beharing van de valse tussenschotten moet op het laboratorium aan de rijpe bollen worden beoordeeld. Bij percelen C1, C2 en C3 moet dit onderzoek niet worden uitgevoerd, tenzij het gebruikt uitgangsmateriaal in het buitenland is geteeld of is afgerepeld.

3.4 Erkenning veldkeuring

Bedrijfskeurmeesters mogen percelen gecertificeerd zaad van zaaizaden zelf keuren.

Voorwaarde is dat de NAK de keurmeester heeft erkend voor deze veldkeuring.

Bij deze erkende veldkeuring regelt het zaadbedrijf de aangifte, voert de veldkeuringen uit en is het verantwoordelijk voor de identificatie van het vervoer.

Als controle op de erkende veldkeuring beoordeelt de NAK minimaal 5% van de percelen.

De veldwaarnemingen van de erkende keurmeester worden vastgelegd op een document van de zaadfirma. Als een teler het niet eens is met de uitslag van de veldkeuring, kan de NAK een herkeuring uitvoeren. De uitslag van deze herkeuring is doorslaggevend. Voor het vervoer van het geogoste zaad stelt de zaadfirma de grijze vervoerlabels ter beschikking.

3.5 Vervoer, opslag en bewerking

3.5.1 Vervoer van granen en peulvruchten

a. Vervoer zonder transportdocument

Vervoer zonder transportdocument is mogelijk als bij de aangifte de bestemming van het zaad wordt opgegeven. In dit geval wordt elke verpakkingseenheid voorzien van een vervoerslabel (model 14). Bij vervoer in kisten moet de teler aan elke kist een vervoerslabel bevestigen. Bij vervoer van los gestort zaad op een wagen, auto of tankauto gaan de vervoerslabels in de cabine mee met de vracht; bij ontvangst worden ze ingenomen door de bewerker. Bij los vervoer op een wagen, auto of in kisten moet elke vracht gewogen worden.

b. Vervoer met transportdocument

Als de bestemming van het zaad bij de aangifte niet bekend is c.q. niet wordt opgegeven moet het vervoer worden gedekt door een transportdocument. De identificatie van de vervoerseenheden vindt plaats op de wijze zoals hierboven beschreven. De teler moet het transportdocument met de eerste vracht meegeven aan de vervoerder, nadat hij alle gegevens heeft ingevuld en het transportdocument heeft ondertekend.

3.5.2 Vervoer van vlas, zaadbollen en lijnzaad

Ongerepeld vlas, zaadbollen en lijnzaad wordt altijd vervoerd met transportdocument.

De teler moet dit tijdig bij de keurmeester aanvragen; alleen als hij ook bewerker is kan het transportdocument achterwege blijven. Het vervoer vindt op de volgende wijze plaats:

- Aan elke eenheid (rol, baal, pak, kist, etc.) komt een vervoerslabel. Bij los vervoer wordt per vracht één bos van een vervoerslabel voorzien.
- Eén vracht wordt gewogen op een in overleg met de NAK aangewezen weegbrug.
- Bij vervoer naar België moet het transportdocument tenminste twee werkdagen van tevoren worden aangevraagd bij de NAK en dient elke vracht te worden gewogen.
- Bij vervoer van lijnzaad in zakken, kisten of jumbozakken naar België wordt elke eenheid of de vrachtwagen als geheel gesloten met een plombe. Bij vervoer van verschillende generaties op dezelfde auto wordt elke kist en octabin afgedekt.
- Vervoer naar België mag alleen naar erkende repelaars-stockeersders gebeuren.

3.5.3 Opslag en bewerking van vlas en zaadbollen

Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- Het bedrijf moet de keurmeester informeren over de aanvoer en de bewerking.
- Het bedrijf moet een plattegrond van de opgeslagen partijen hebben en een administratie bijhouden.
- Niet gekeurd vlas moet apart worden opgeslagen en in de administratie worden opgenomen.
- Per bewerkingslijn mag maar één partij tegelijk worden bewerkt.
- Bij opslag van losgestorte partijen wordt elke partij geïdentificeerd met een steeketiket.
- Bij opslag en droging in kisten wordt elke kist voorzien van een label.
- Bij droging van losgestorte partijen zaadbollen mogen partijen van hetzelfde ras en generatie in overleg met de keurmeester worden samengevoegd.

3.5.4 Opslag en bewerking van zaaizaden

Zaaizaad mag niet in ruimten worden opgeslagen waar gewerkt is met een kiemremmingsmiddel voor aardappelen. Elke opslageenheid (zak, kist, jumbozak, silo enz.) moet geïdentificeerd zijn met een vervoerslabel. Als zakken op pallets worden gestapeld is één vervoerslabel per pallet voldoende. Samenvoegen van verschillende goedgekeurde partijen van hetzelfde ras is toegestaan.

Ongekeurd materiaal moet in een apart gedeelte van het magazijn worden opgeslagen. Aan elke opslageenheid komt een label met daarop de soortnaam en de aanduiding ‘consumptie’, ‘afvalzaad’ e.d

3.6 Monster- en partijkeuring

De maximale partijgrootte voor geschoonde partijen is:

Granen	30.000 kg.
Erwten en bonen	30.000 kg.
Fijne zaden	10.000 kg.

De maximale partijgrootte voor silo's is 200 ton geschoond zaad. Samengevoegde partijen van verschillende herkomsten moeten goed worden gemengd. Bij de monstername beoordeelt de keurmeester de partij ook op homogeniteit en wilde haver. Niet homogene partijen worden niet bemonsterd. De monsters worden onderzocht op kiemkracht, gezondheid, zuiverheid, vocht, onkruiden en vermengingen.

Voordat een partij wordt ontsmet moet de keurmeester een monster kunnen nemen uit de niet ontsmette partij. Afgekeurde partijen mogen worden bewerkt, geschoond of gedroogd en kunnen daarna opnieuw worden bemonsterd.

3.7 Certificering

Nadat het monster uit de geschoonde partij op alle onderdelen is goedgekeurd, kan certificering plaatsvinden. Granen en fijne zaden kunnen worden gecertificeerd op grond van de resultaten van een monster uit de ongeschoonde partij.

Bij aanvraag van certificaten worden de partijgegevens opgegeven en het type certificaat (aanhang, doornaai of plakcertificaat). Bij ontsmette partijen wordt het woord “ontsmet” op het certificaat gedrukt. Op verzoek van de aangeslotene wordt de naam van de werkzame stof op het certificaat gedrukt.

Het duizendkorrelgewicht van granen, peulvruchten en vezelvlas komt op het certificaat. Bij silopartijen van granen en erwten wordt het gemiddelde duizendkorrelgewicht vermeld. Voorwaarde is dat het verschil tussen het hoogste en het laagste duizendkorrelgewicht van de deelpartijen niet meer dan 3 gram bij granen en 18 gram bij erwten bedraagt. Bij mengpartijen mag het duizendkorrelgewicht worden berekend.

3.8 Certificaten

Afhankelijk van de verpakking vindt de certificering als volgt plaats:

Verpakking	Type certificaat	Opmerkingen
Jute zak: - machinaal genaaid - gekropt	Doornaai Aanhang + NAK-plombe	
Ventielzak	Plakcertificaat	Over ventielsluiting
Papieren zak	Doornaai- of plakcertificaat	In de sluiting Bij papieren zakken mag het certificaat ook op de zak worden gedrukt of geplakt, mits de zak is voorzien van een codering
Jumbozak	Aanhang + NAK-plombe	Gewicht vooraf opgeven of door keurmeester op certificaat laten stempelen Ook een plombe aan de onderkant
Octabins	Plakcertificaat + 2 sluitzegels	
Kisten	Doornaai	Op de kist geniet - bij houten deksel: 2 sluitzegels - bij plastic/canvas hoes: 4 sluitzegels

3.9 Certificering mengsels van granen en groenvoeders

Het is mogelijk om mengsels van granen (gecertificeerd zaad) en groenvoeders (voor groenbemesting) te certificeren. Dit gebeurt met groene certificaten.

Omdat niet altijd van tevoren bekend is welke hoeveelheid als mengsel zal worden afgezet, kunnen bedrijven normale en groene certificaten voor dezelfde partij aanvragen. In dat geval moet per type certificaat een administratie worden bijgehouden.

3.10 Los vervoer van goedgekeurd zaaizaad

Voor los vervoer van goedgekeurd zaaizaad tussen bewerkingsbedrijven gelden de volgende voorwaarden:

- De vrachtwagen of container wordt afgedekt met een zeil en gesloten met plombes.
- Aan elke vracht komt onder één van de plombes een vervoerslabel.
- Per vracht gaat een transportdocument mee met daarop de nummers van de gebruikte plombes.
- Het ontvangende bedrijf neemt het transportdocument en de plombes in en overhandigt die aan de keurmeester.

Los vervoer in kisten, octabins en jumbozakken is alleen toegestaan indien de partij wegens kiemschimmelaantasting verplicht moet worden ontsmet. Aan elke eenheid komt een vervoerslabel en elke kist en octabin wordt afgesloten met een deksel.